

10.12 Kongresforslag

Titel	Dagsordensætte DSR's syn på civilsamfundets rolle i fremtidens velfærd
Forslagsstillere	Kredsbestyrelsen i Kreds Midtjylland
Forslagets ordlyd	<p>DSR skal sætte civilsamfundets rolle i fremtidens velfærd til offentlig debat. I første omgang skal DSR internt have en politisk drøftelse af spørgsmålet. Herefter skal DSR arbejde for, at dagsordenen løftes til offentlig debat og aktiveres bredt som et fælles lønmodtagerperspektiv gennem Fagbevægelsens Hovedorganisation.</p> <p>Dette gøres med udgangspunkt i tre spor:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Samfundskontrakten er under forandring 2. Ligestilling udfordres af større forventninger til pårørende og frivillige 3. Lighed udfordres af større forventninger til pårørende og frivillige
Motivation for forslaget	<p>DSR skal sætte civilsamfundets rolle i fremtidens velfærd til offentlig debat.</p> <p>Hovedspørgsmålet er, hvilke forventninger vi som lønmodtagere vil have til hhv. civilsamfundets rolle og velfærdsstatens ansvar i fremtiden?</p> <p>Målet for DSR er at sætte spørgsmålstejn ved og påvirke udviklingen i forventningerne til civilsamfundet, som i stigende grad bliver peget på som løsning i forhold til manglen på arbejdskraft i fremtidens velfærd.</p> <p>Sygeplejersker er en vigtig faggruppe i velfærdssamfundet og kerer sig om, hvordan fremtidens velfærd kommer til at se ud på arbejdspladserne og for borgerne. Desuden vil sygeplejersker – lige som andre relevante faggrupper – kunne opleve, at de stigende forventninger til civilsamfundet skaber et krydspres mellem professionsrollen og rollen som frivillig og pårørende. Det forventningspres vil påvirke os som lønmodtagere, men især også som seniorer og pensionister. Derfor er det relevant at rejse en politisk dagsorden om, hvilken rolle civilsamfundet kan og skal spille i fremtidens velfærd.</p> <p>Det civile samfund omfatter i denne sammenhæng alt det, der ligger udenfor staten og markedet. Det vil sige helheden af frivillige indsatser og fællesskaber, organisationer og sociale bevægelser samt pårørende.</p> <p>I første omgang skal DSR internt have en politisk drøftelse af spørgsmålet. Herefter skal DSR arbejde for, at dagsordenen løftes til offentlig debat og aktiveres bredt som et fælles lønmodtagerperspektiv gennem Fagbevægelsens Hovedorganisation.</p> <p>Dette gøres med udgangspunkt i tre spor:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Samfundskontrakten er under forandring 2. Ligestilling udfordres af større forventninger til pårørende og frivillige 3. Lighed udfordres af større forventninger til pårørende og frivillige

Den demografiske udvikling har længe givet udsigt til en fremtid med flere ældre, uden at størrelsen på arbejdsstyrken følger med. Denne uoverensstemmelse betyder, at civilsamfundet i stigende grad kædes sammen med løsninger på arbejdskraftmanglen i fremtidens velfærd.

Denne udvikling skaber en bevægelse over mod en større afhængighed af og forventning til civilsamfundet, herunder til frivillige og pårørende – og måske særligt til gruppen af seniorer, der samtidig oplever en stigende pensionsalder og dermed senere tilbagetrækning fra arbejdsmarkedet. Det kan få konsekvenser for samfundskontrakten og for udviklingen i forhold til ligestilling og lighed.

Derfor bør DSR sætte fokus på:

1. Samfundskontrakten er under forandring
  - Formuleringer i ældreloven om "tæt samspil med pårørende, lokale fællesskaber og civilsamfund" signalerer, at civilsamfundet skal løfte mere.
  - Pårørende bruger allerede i dag en del tid på pårørendeopgaver. En undersøgelse fra VIVE i 2025 viser, at næsten halvdelen af befolkningen er pårørende, og 36 pct. af de involverede pårørende bruger 4 timer eller mere om ugen på pårørendeopgaver, mens 12 pct. bruger 10 timer eller mere om ugen.
  - Samtidig udhules velfærdssamfundets kapacitet af årlige effektiviseringskrav og mangel på arbejdskraft, hvilket øger presset for at flytte opgaver ud af den professionelle sfære til pårørende og frivillige.
  - Det rejser spørgsmål om kvalitet, sikkerhed og ansvar, hvis opgaver, der normalt kræver autorisation for at blive løst, i stigende grad forventes at blive løftet af civilsamfundets frivillige og pårørende, som er ufaglærte.
2. Ligestillingen udfordres af større forventninger til pårørende og frivillige
  - Hvis pårørende og frivillige skal løfte flere omsorgsopgaver, kan det ramme skævt. En undersøgelse fra VIVE i 2025 viser, at flere kvinder end mænd tager sig af støtte, motivation og huslige opgaver hos nærtstående.
  - Hvis flere af sådanne omsorgsopgaver flyttes til pårørende, kan det påvirke kvinders livsløn, pensionsopsparing og muligheder for fuldtidsarbejde.
3. Lighed udfordres af større forventninger til pårørende og frivillige
  - For borgere uden netværk eller pårørende risikerer vi en ulighed i adgang til omsorg og støtte.
  - Udviklingen udfordrer princippet om lige adgang til velfærd.

Spørgsmålet er, om vi som samfund har forholdt os til, hvilke forventninger der er rimelige eller realistiske at have til civilsamfundet – til frivillige og pårørende? Og hvilken betydning kan udviklingen få for fremtidens seniorer og pensionister, der først kan trække sig fra arbejdsmarkedet som 70-årig?

Formålet med, at dagsordenen skal rejses nu, er, at de nødvendige spørgsmål skal stilles og debatteres, så retningen for civilsamfundets rolle kan påvirkes, før udviklingen løber fra os. Det handler altså om rettidig omtanke for borgere, patienter, pårørende og medarbejdere.

Hovedbestyrelsens bemærkninger

Hovedbestyrelsen har som generel bemærkning, at flere af de foreslåede indsatser allerede er i fuld gang. Debatten har dog især handlet om civilsamfundets rolle i sundhedsvæsenet og velfærdssamfundet. Hovedbestyrelsen læser forslaget sådan, at det efterlyses at sætte debatten ind i en større ramme om, hvad denne udvikling betyder af øgede krav til den enkelte lønmodtager om at bidrage til civilsamfundet. Det gælder også fagprofessionelle såsom sygeplejersker, når de ikke er på arbejde, og især når sygeplejersker forlader arbejdsmarkedet på efterløn eller pension.

Dansk Sygeplejeråds arbejde med civilsamfundet omfatter bl.a. følgende:

- DSR har politisk arbejdet med civilsamfundet ud fra en tilgang, hvor civilsamfundet ses som en ressource. Klare rammer for hvilke opgaver civilsamfundet kan løse, og hvilke opgaver sundhedsfaglige medarbejdere skal løse, er afgørende. DSR har bidraget til, at Fagbevægelsens Hovedorganisation i 2024 har udarbejdet en fælles politik for frivillige på det offentlige område. Det er også en god ramme for sundhedsområdet, og DSR læner sig op ad disse generelle anbefalinger. [Link til FH's politik for frivillige i den offentlige sektor](#). DSR har bakket op om, at *det etablerede* civilsamfund allerede spiller en aktiv rolle i at understøtte fremtidens velfærdssamfund. Fx laver Røde Kors sprogkurser for udenlandske sundhedsprofessionelle, Lungeforeningen har lokale lungekor, og Ældre Sagen forbinder besøgsvenner med ældre ensomme borgere. Der er derudover til hvert af de nye sundhedsråd blevet oprettet et pårønderåd.
- DSR har gennem DSA et samarbejde med civilsamfundsorganisationen Social Sundhed, der uddanner sundhedsfaglige studerende til at fungere som frivillige "brobyggere" for mennesker i udsatte positioner.
- DSR er aktuelt i regi af Fremfærd Sundhed og Ældre i gang med partprojektet "Samarbejde med civilsamfundet". Formålet med projektet er at tilvejebringe erfaringer og konkret viden om, hvordan samarbejder imellem kommune, lokale fællesskaber og civilsamfund kan tilrettelægges og fungerer bedst muligt i praksis.
- Aktuelt er vi også med i Alliancen for et Aldersvenligt Danmark, som er nedsat af SVM-regeringen, med fokus bl.a. på hvordan seniorer kan bidrage som frivillige i samfundet.
- I en tid med øget fokus på beredskab, kan det være relevant at arbejde med civilsamfundet som en del af løsningen, især når sundhedspersonale ikke kan nå frem til borgere med behov for hjælp. Her medvirker DSR i to projekter. Dels som en del af regeringens beredskabsindsats, hvor DSR er med i en FH-baggrundsgruppe. Dels i et projekt, som Dansk Selskab for Patientsikkerhed står for, hvor der er fokus på patientsikkerhed i en urolig tid.

En DSR-analyse fra 2023 viser bl.a.:

- 27% af de adspurgte sygeplejersker angiver, at personer udefra udfører frivilligt arbejde på arbejdspladsen. Heraf har 8% oplevet situationer, hvor frivillige på arbejdspladsen udfører

Kongres 2026

opgaver, som de mener burde udføres af en professionel ansat. 76% angiver, at de frivilliges arbejde forbedrer hverdagen for borgere og patienterne.

- 26% har oplevet, at pårørende pga. travlhed er blevet bedt om at løse opgaver, som normalt løses af en medarbejder. 9% har oplevet det seneste uge eller måned.

Udviklingen i forhold til civilsamfundets rolle i sundhedsvæsenet og velfærdssamfundet forventes at fortsætte, bl.a. i takt med den demografiske udvikling, personalemangel inkl. flere ufaglærte, et politisk ønske om at løse flere opgaver i det nære samt øget fokus på forebyggelse.

Dermed kan kravene til lønmodtagerne - også som seniorer - stige i forhold til at være en del af civilsamfundet og bidrage i øget omfang til at løfte opgaver, fx som pårørende, som nabo eller som frivillig i formelle organisationer. Her er det også væsentligt, om der er en større forventning om at bidrage med afsæt i sin specifikke faglighed, samt hvilke bl.a. juridiske opmærksomhedspunkter der kan være i den sammenhæng.

Det skal bemærkes, at de midlertidige regler i 2023-24 om ikke at modregne i efterlønnen for arbejde i sundhedsvæsenet og plejesektoren er ophørt. SVM-regeringen har slået fast, at der ikke er noget tilsvarende på vej tilbage, da det grundlæggende vil ændre på modellen for efterløn.

Såfremt forslaget bliver vedtaget, vil Hovedbestyrelsen arbejde med det på den måde, at der først gennemføres en temadrøftelse i Hovedbestyrelsen om civilsamfundets rolle i sundhedsvæsenet og velfærdssamfundet, herunder hvad det også har af betydning i et lønmodtagerperspektiv og i seniorlivet. På den baggrund vurderes det, hvordan det er relevant at arbejde videre med emnet, bl.a. om der er behov for at udarbejde et nyt politikpapir som afsæt for konkrete politiske indsatser, samt hvilke aktører det er relevant at samarbejde med. I drøftelsen kan kongressens drøftelse af emnet indgå som input, ligesom kongressens drøftelser kan tages med som input i forhold til igangværende indsatser.